มาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
LEGAL MEASURES TO PROMOTE ALTERNATIVE DISPOSITIONS OF HUMAN REMAINS IN AN ENVIRONMENTALLY FRIENDLY WAY

วราพงศ์ จันทนพันธ์
Warapong Juntanapun
นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : warapong.jun@dome.tu.ac.th
Graduate Student of Master of Laws Program in Natural Resources and Environmental Law
Faculty of Law, Thammasat University : warapong.jun@dome.tu.ac.th

Received : July 2, 2024
Revised : July 31, 2024
Accepted : August 7, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอมาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์หามาตรการที่เหมาะสมสำหรับการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย โดยนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมอย่างยั่งยืน ซึ่งปัจจุบันได้รับการยอมรับและกำหนดไว้เป็นวิธีการทางเลือกเพิ่มเติม ได้แก่ วิธีการเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) หรือวิธีการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) ซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องของมลพิษทางอากาศ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการอนุรักษ์พลังงาน นอกจากนี้ ในการดำเนินการจัดตั้ง พัฒนา และจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial Ground) ยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการนำพื้นที่ป่าไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ การลดความเสื่อมโทรมของสภาพพื้นที่ป่า การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และเพิ่มศักยภาพในการเป็นแหล่งดูดซับและกักเก็บคาร์บอน เป็นต้น ผู้เขียนพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการส่งเสริมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรการด้านกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรการด้านกองทุนส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรการส่งเสริมตามโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program) หรือ T-VER และมาตรการด้านภาษีอากร ที่สามารถนำมาพิจารณาและปรับใช้เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และเพื่อเป็นการจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการออกมาตรการทางกฎหมายหรือข้อกำหนดใด ๆ มารองรับว่าการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมได้ ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคในการนำมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ มาพิจารณาและปรับใช้เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย บทความนี้จึงได้นำเสนอแนวทางสำหรับการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำมาตรการทางกฎหมายและมาตรการ

ส่งเสริมของต่างประเทศ ได้แก่ มาตรการทางกฎหมายในระดับรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเกาหลีใต้มาเป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายไทยต่อไป

คำสำคัญ

การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม, การเผาศพด้วยน้ำ, การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ, การฝังศพตามธรรมชาติ

ABSTRACT

This article aims to present legal and other promotional measures related to the adoption of environmentally friendly alternative body disposition methods and to analyze appropriate measures for establishing these methods in Thailand. The goal is to use these methods as a tool to address environmental problems associated with traditional corpse management. Currently, alternative methods such as cremation with water (Alkaline Hydrolysis) and Natural Organic Reduction are accepted and prescribed. These methods can help solve problems such as air pollution, reducing carbon dioxide emissions, and conserving energy. Additionally, the establishment, development, and management of Natural Burial Grounds can help address issues related to the use of forest areas, conserve or restore forests, reduce forest degradation, increase green spaces, and enhance their potential as carbon sinks.

The author found that Thailand has legal measures and related promotional measures, including environmental fund measures under the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act, B.E. 2535 (1992), energy conservation promotion fund measures under the Energy Conservation Promotion Act B.E. 2535 (1992), project-based promotional measures under the Thailand Voluntary Emission Reduction Program (T-VER), and tax measures that can be considered and adapted to promote, support, assist, and incentivize the government and related private sectors to engage in activities related to more environmentally friendly alternative body disposition methods. However, no current legal measures or regulations support the notion that environmentally friendly alternative body disposition methods can address environmental problems caused by traditional funeral arrangements. These factors hinder the consideration and adaptation of various promotional measures to promote these methods in Thailand.

Therefore, this article presents guidelines for prescribing environmentally friendly alternative funeral arrangements. It uses legal measures and promotional measures from foreign countries, including state-level legal measures from the United States and South Korea, as guidelines for the further development of Thai law.

Keywords

Alternative Dispositions of Human Remains in an Environmentally Friendly Way, Alkaline Hydrolysis, Natural Organic Reduction, Natural Burial

1. บทนำ

ปัจจุบันการจัดการศพตามธรรมเนียมประเพณีของสังคมไทย นิยมใช้วิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง[1] คือ 1. การฝังศพไว้ในดิน 2. การเผา โดยเฉพาะวิธีการเผานั้น พบว่า ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับเขม่าควันและกลิ่นจากการเผาศพเป็นระยะ[2] ข้อมูลจากสภาการฝังศพสีเขียว (GREEN BURIAL COUNCIL) ระบุว่า การเผาศพส่งผลให้เกิดการปล่อยมลพิษทางอากาศรวมถึงสารพิษที่ตกค้างยาวนานและสะสมในร่างกายของมนุษย์ เช่น สารประกอบอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs), ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM), ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO_2), ไนโตรเจนออกไซด์ (NO_x), ไดออกซินและฟิวแรน (PCDDs/PCDFs), โพลีคลอริเนตไบฟีนิล (co-PCBs) และโลหะหนักต่าง ๆ[3] เป็นต้น

ประเทศไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เช่น ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก ปัญหามลพิษทางอากาศ เห็นได้จากหน่วยงานภาครัฐเริ่มมีการกำหนดมาตรการต่าง ๆ เช่น การออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้เตาเผาศพเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าความทึบแสงของเขม่าควันจากปล่องเตาเผาศพ พ.ศ. 2565 และยังได้ออกหลักเกณฑ์การยกระดับมาตรฐานเตาเผาศพ เพื่อเป็นการยกระดับเตาเผาศพในประเทศไทยให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและไม่ส่งผลกระทบรบกวนชุมชนที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกับวัดหรือฌาปนสถาน รวมทั้งเพื่อให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงเตาเผาศพที่ใช้ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพในการควบคุมมลพิษในระดับที่สูงขึ้น[4] อย่างไรก็ดี การยกระดับมาตรฐานเตาเผาศพนั้นยังต้องอาศัยพลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลในการดำเนินการอยู่นั่นเอง การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจึงเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน จากการศึกษา พบว่า ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง ซึ่งผู้เขียนพบว่ามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังมีข้อบกพร่องบางประการ นับตั้งแต่การขาดบทนิยามที่ไม่ครอบคลุมถึงวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีลักษณะ วิธีการและรายละเอียด ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมแตกต่างจากวิธีการฝังและเผาศพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 นอกจากนี้ การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้นมีลักษณะของการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มีต้นทุนที่สูง และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูง ผู้เขียนพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการส่งเสริมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรการด้านกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรการด้านกองทุนส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรการส่งเสริมตามโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program) หรือ T-VER และมาตรการด้านภาษีอากร ที่สามารถนำมาพิจารณาและปรับใช้เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และเพื่อเป็นการจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการออกมาตรการทางกฎหมายหรือข้อกำหนดใด ๆ มารองรับว่าการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็น

---

[1] กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานสุสานและฌาปนสถาน 9 <https://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/12/12.html> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2565.

[2] เพิ่งอ้าง 11.

[3] Caitlyn Hauke, 'The Environmental Impact and Potential Human Health Effects of Cremation' (GREEN BURIAL COUNCIL) <https://www.greenburialcouncil.org/environmental_impact_cremation.html> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2565.

[4] กรมควบคุมมลพิษ, หลักเกณฑ์การยกระดับมาตรฐานเตาเผาศพ <https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/04/pcdnew-2020-04-16_08-15-29_421925.pdf> สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2565.

วิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมได้ ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคในการนำมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ มาพิจารณาและปรับใช้เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมอย่างยั่งยืน ประเทศไทยควรกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำมาตรการทางกฎหมายในระดับรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐเกาหลีมาเป็นแนวทางในการพิจารณาและปรับใช้ ประกอบกับการนำมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมต่าง ๆ ข้างต้นมาพิจารณาและปรับใช้ เพื่อสนับสนุนให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมได้อย่างเป็นองค์รวมและยั่งยืนต่อไป

2. ความหมาย ประเภท และแนวคิดของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.1 ความหมายของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

คำว่า “การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” หากพิจารณาในรูปแบบประเภทของการจัดการศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายร่วมกับการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการศพ สามารถแบ่งความหมายของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทได้ ดังนี้ 1. การฝังศพสีเขียว (Green Burial) หรือการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial) 2. การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) และ 3. การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) ซึ่งสามารถแยกศึกษาได้ ดังนี้

(1) คำว่า “การฝังศพสีเขียว” หรือ “Green Burial” สภาการฝังศพสีเขียว หรือ Green Burial Council (GBC) ได้ให้ความหมายที่สอดคล้องกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไว้ คือ วิธีการปฏิบัติต่อผู้ตายโดยมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดซึ่งช่วยในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน คุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติ และฟื้นฟูและหรือสงวนและรักษาถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ โดยการฝังศพสีเขียวต้องใช้วัสดุที่ปลอดสารพิษและสามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพ (Biodegradable) เช่น โลงศพ ผ้าห่อศพ และโกศ เป็นต้น[5]

ในส่วนการเผาศพด้วยน้ำ และการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ สามารถศึกษาได้จากประมวลกฎหมายแห่งรัฐวอชิงตัน ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลักษณะที่ 68 ว่าด้วยสุสาน สถานที่เก็บศพ และซากศพมนุษย์ ซึ่งได้ให้ความหมายของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแต่ละประเภทไว้ ดังนี้

(2) คำว่า “การเผาศพด้วยน้ำ” หรือ “Alkaline Hydrolysis or Hydrolysis” หมายถึง การลดขนาดซากศพมนุษย์ให้เหลือเพียงเศษกระดูกและองค์ประกอบสำคัญในสถานที่สำหรับการไฮโดรไลซิสที่ได้รับอนุญาต โดยใช้ความร้อน ความดัน น้ำ และสารเคมี[6] และ

(3) คำว่า “การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ” หรือ “Natural Organic Reduction” หมายถึง การแปรสภาพซากศพมนุษย์ที่บรรจุให้เป็นดินโดยการเร่งการย่อยสลาย[7] เป็นต้น

---

[5] ‘Green Burial Glossary’ (Green Burial Council)<https://www.greenburialcouncil.org/green-burial-glossary.html> สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2566.

[6] Revised Code of Washington (RCW) Section 68.04.290.

[7] Revised Code of Washington (RCW) Section 68.04.310.

ดังนั้น จึงสามารถอธิบายได้ว่า “การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม” คือ การจัดการร่างผู้ตายด้วยวิธีการทางเลือกร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ที่สร้างความเสียหายให้กับสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟู สงวนและรักษาถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน คุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศพ ซึ่งวัสดุที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวกับการจัดการศพต้องเป็นวัสดุที่ปลอดสารพิษและสามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพ

2.2 ประเภทของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ในบทความนี้ วิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผู้เขียนจะนำมาศึกษามีจำนวน 3 วิธี ได้แก่ 1. การฝังศพสีเขียว (Green Burial) หรือการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial) 2. การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) และ 3. การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การฝังศพสีเขียว (Green Burial) หรือการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial)

การฝังศพสีเขียวมีรากฐานมาจากในสหราชอาณาจักร ซึ่งมีจุดเริ่มต้นมาจากแนวคิดเรื่องการฝังศพในป่า (Woodland Burial) ในปี 2009 กระทรวงยุติธรรมแห่งสหราชอาณาจักรได้ออกคำแนะนำสำหรับผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial Grounds - Guidance for Operators) โดยได้ให้ความหมายของ “Natural Burial” ซึ่งในบางครั้งเรียกว่า “Green Burial”, “Green Funeral” และ “Woodland Burial” คือ คำที่ใช้อธิบายการฝังศพของมนุษย์ โดยพื้นที่ฝังศพสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าหรืออนุรักษ์แหล่งที่อยู่อาศัยที่มีอยู่ รวมไปถึงพื้นที่เพาะปลูกที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำในแหล่งกำเนิดหรือบริเวณใกล้เคียง หรือฟื้นฟูและสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่ที่อุดมไปด้วยพืชและสัตว์ป่า ในกรณีที่มีพิธีงานศพก่อนการฝังจะต้องทำให้แน่ใจว่าได้มีการพยายามลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว[8]

นอกจากนี้ การฝังหรือโปรยเถ้ากระดูกที่เหลืออยู่หลังจากการเผาศพ จัดเป็นวิธีการฝังศพอีกรูปแบบหนึ่งที่สอดคล้องกับแนวทางการฝังศพสีเขียว โดยเฉพาะในบริบทของประเทศในเอเชีย เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศมีพื้นที่จำกัดและประสบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของพื้นที่สุสาน เช่น ในประเทศสิงคโปร์ ได้นิยามคำว่า "Green Burial" คือ การฝังศพในสภาพแวดล้อมที่งดงามตามธรรมชาติ โดยไม่มีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บ เถ้ากระดูกที่เหลืออยู่จากการเผาจะถูกฝังลงในดินไม่ว่าจะโดยการโปรยลงไปในดินโดยตรงหรือวางโกศชีวภาพ (bio-urn) ท่ามกลางต้นไม้ พุ่มไม้ หรือสวนดอกไม้ โดยปล่อยให้โกศชีวภาพย่อยสลายเองตามธรรมชาติ[9] และในสาธารณรัฐเกาหลีก็ได้ให้ความหมายในทำนองเดียวกัน ซึ่งเป็นแนวคิดแบบเรียบง่าย (Minimalist) โดยมีเพียงชื่อของผู้ตาย และมีรูปปั้นหินหรือป้ายเล็กๆ อยู่ด้านบน กล่องที่บรรจุเถ้าจะถูกวางไว้ในภาชนะไม้ สักหลาด หรือภาชนะดินเผาเล็ก ๆ และเมื่อเวลา ผ่านไป ซากศพจะรวมตัวกับดินเสมือนเป็นงานศพตามธรรมชาติอย่างแท้จริง[10]

---

[8] Ministry of Justice, Natural burial grounds Guidance for operators 2009 1 <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7f0113e5274a2e8ab498ed/natural-burial-grounds-guidance.pdf> สืบค้นเมื่อ 4 พฤษภาคม 2566.

[9] ‘What is Green Burial in Singapore context?’ (greenburial.sg) < https://greenburial.sg/> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

[10] Lee Byeong-hak, ‘[Reportage] New funeral culture taking hold in South Korea’ (HANKYOREH, 15 April 2018) <https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/840585.html> สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566.

ภาพที่ 2.1 - 2.2 (ซ้าย) เส้นทางสำหรับโปรยเถ้าภายในสวนแห่งสันติภาพในสุสาน Choa Chu Kang (ขวา) การโปรยเถ้าบริเวณเส้นทางที่กำหนดไว้สำหรับโปรยเถ้า[11]

อย่างไรก็ตาม การฝังหรือโปรยเถ้ากระดูกในพื้นที่ใดนั้นต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายด้วย เช่น ในประเทศสิงคโปร์ กฎหมายกำหนดพื้นที่สำหรับอนุญาตให้โปรยหรือฝังเถ้ากระดูกในสวนแห่งสันติภาพในสุสาน Choa Chu Kang[12] ซึ่งได้รับการออกแบบโดยใช้แนวคิดสวนแบบเปิดโล่ง มีเส้นทางที่กำหนดไว้สำหรับการโปรยเถ้ากระดูก มีต้นไม้และรั้วกั้นระหว่างเส้นทางเพื่อความเป็นส่วนตัวของครอบครัว และเพื่อให้มีสภาพแวดล้อมที่น่าเคารพและสง่างามสำหรับการโปรยเถ้ากระดูก เส้นทางที่โปรยเถ้ากระดูกที่กำหนดไว้ซึ่งปูด้วยก้อนกรวดได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ขี้เถ้าไหลซึมลงสู่ดินข้างใต้ได้ตามธรรมชาติ[13] ส่วนในสาธารณรัฐเกาหลี กฎหมายกำหนดให้สามารถฝังหรือโปรยเถ้ากระดูกภายในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหรือที่ดินอื่น ๆ ของรัฐได้[14] เป็นต้น

ภาพที่ 2.3 สวนป่า 'Haneul Sup' ในเมืองยังพยอง (Yangpyeong) จังหวัดคยองกี (Gyeonggi) ซึ่งเป็นสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติสาธารณะแห่งแรกของสาธารณรัฐเกาหลี[15]

---

[11] 'Garden of Peace at Choa Chu Kang Cemetery Complex' (National Environment Agency, 11 May 2021) <https://www.nea.gov.sg/media/news/news/index/nea-s-new-garden-of-peace-cck-will-provide-an-additional-option-for-management-of-cremated-human-remains-in-singapore> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

[12] Environmental Public Health (Ash Scattering Facility — Exemption) Regulations 2021 2.

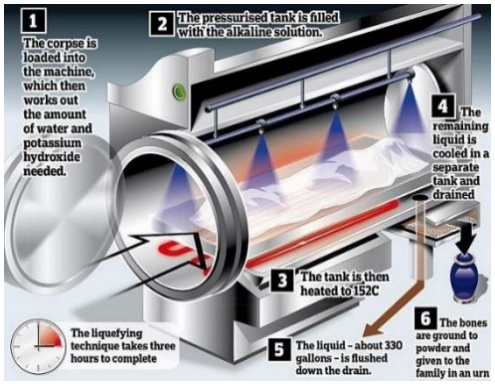
[13] 'Ash Scattering Facilities' (National Environment Agency) <https://www.nea.gov.sg/our-services/after-death/ash-scattering-facilities> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

[14] Act On Funeral Services article 13.

[15] The Office of Forestry, '[In-depth] Korean People Who Prefer Cremation to Traditional Burial Increasing' (The Korea Bizwire, 13 September 2014) <http://koreabizwire.com/feature-korean-people-who-prefer-cremation-to-traditional-burial-increasing/19065#google_vignette> สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2567.

2.2.2 การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis)

การเผาศพด้วยน้ำเป็นวิธีการลดขนาดซากศพของมนุษย์แทนการเผาโดยใช้เปลวไฟแบบดั้งเดิม ซึ่งถูกมองว่าเป็นกระบวนการที่อ่อนโยน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้เชื้อเพลิงน้อยลงและมีรอยเท้าคาร์บอนโดยรวมต่ำกว่าการเผาศพและการฝังศพแบบดั้งเดิม[16] ในบางครั้งเรียกกระบวนการนี้ว่า AH, Flameless Cremation, Water Cremation, Green Cremation, Chemical Cremation, Liquid Cremation, Aquamation, Biocremation™ หรือ Resomation™[17]

ภาพที่ 2.4 กระบวนการ Resomation[18]

Alkaline Hydrolysis เป็นกระบวนการละลายน้ำเพื่อลดขนาดซากศพมนุษย์ที่ใช้สารเคมีที่เป็นด่าง (Alkaline Chemicals) ความร้อน (Heat) และในบางครั้งใช้การปั่นหรือเขย่า (Agitation) และความดัน (Pressure) เพื่อเร่งการสลายตัวตามธรรมชาติ โดยซากศพมนุษย์ถูกวางไว้ในห้องที่มีส่วนผสมของสารเคมีที่เป็นด่างและน้ำ และอาจใช้ความร้อน ความดัน และหรือการปั่นหรือเขย่าขึ้นอยู่กับอุปกรณ์และอุณหภูมิที่ใช้ ซึ่งกระบวนการนี้ใช้เวลา 3.5 ถึง 18 ชั่วโมง เพื่อให้เหลือเพียงเศษกระดูก อวัยวะเทียม และของเหลวที่ปราศจากเชื้อ โดยของเหลวที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้วถือว่าเป็นน้ำเสียซึ่งจะถูกปล่อยทิ้งโดยได้รับอนุญาตจากหน่วยงานบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ ทั้งนี้ เป็นไปตามกฎหมายของรัฐบาลกลาง รัฐ จังหวัดและกฎหมายท้องถิ่น[19]

2.2.3 การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction)

กระบวนการ Natural Organic Reduction หรือ Human Composting ในบางครั้งเรียกกระบวนการนี้ว่า Soil Transformation, Recomposting, Recomposition, หรือ Terramation[20] เป็นกระบวนการเปลี่ยนซากศพมนุษย์ให้เป็นดิน ด้วยการจัดองค์ประกอบใหม่ โดยวางซากศพมนุษย์ลงในภาชนะสแตนเลส (Vessel) พร้อมกับเศษไม้

---

[16] 'Why Do People Choose Alkaline Hydrolysis?' (Cremation Association of North America (CANA)) <https://www.cremationassociation.org/alkalinehydrolysis.html> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

[17] 'Alkaline Hydrolysis' (Cremation Association of North America (CANA)) <https://www.cremationassociation.org/alkalinehydrolysis.html> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

[18] 'The resomation process explained' (United Kingdom Society of Celebrants (UKSOC), 1 February 2019) <https://www.uksoc.com/uksoc-blog-archives/funeral-resomation-celebrant/> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

[19] Cremation Association of North America (CANA) (เชิงอรรถ 17).

[20] 'What are other names for human composting?' (Recompose) <https://recompose.life/faqs#recompose> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

(Wood chips) พืชตระกูลถั่ว (Alfalfa) และฟาง (Straw) จุลินทรีย์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติบนวัสดุจากพืชและในร่างกายทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นดิน ในอีก 5 ถึง 7 สัปดาห์ร่างกายภายในภาชนะจะย่อยสลายเนื่องจากกระบวนการตามธรรมชาติของจุลินทรีย์ จากนั้นดินจะถูกนำออกจากภาชนะบรรจุเพื่อคัดกรองหาสิ่งของที่ไม่ใช่สารอินทรีย์ เช่น อุปกรณ์ปลูกถ่ายสะโพก (Hip Replacements) หรืออุปกรณ์ถ่างหรือขยายหลอดเลือด (Stents) เป็นต้น และปล่อยกระบวนการดำเนินต่อไปอีก 3 ถึง 5 สัปดาห์ เมื่อกระบวนการเสร็จสิ้น ดินจะสามารถใช้สำหรับปลูกต้นไม้และพืช หรือบริจาคเพื่อการอนุรักษ์ โดยผลลัพธ์ที่ได้จากซากศพมนุษย์แต่ละร่างสามารถสร้างดินได้ประมาณ 1 ลูกบาศก์หลา[21]

ภาพที่ 2.5 กระบวนการ Recomposition[22]

ข้อมูลจาก Recompose ซึ่งเป็นองค์กรประเภทวิสาหกิจเพื่อสาธารณะ (Public Benefit Corporation) และดำเนินกิจการด้านการจัดการศพด้วยวิธีการการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติในประเทศสหรัฐอเมริกา ระบุว่า กระบวนการ Human Composting เป็นทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าการฝังหรือเผาศพ เพราะกระบวนการนี้ไม่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิลเหมือนการเผาศพ ไม่ต้องใช้โลงศพและทรัพยากรสุสานในการฝังศพ สามารถกักเก็บคาร์บอนควบคู่ไปกับกระบวนการสร้างดิน[23] และกระบวนการนี้ใช้พลังงานน้อยกว่าการเผาศพถึง 87%[24] โดยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของ Human Composting นั้น Dr. Troy Hottle ผู้เชี่ยวชาญ ได้พัฒนาแบบจำลองทางวิทยาศาสตร์เพื่อเปรียบเทียบการเผาศพ การฝังศพแบบดั้งเดิม การฝังศพสีเขียว และ Human Composting แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า Human Composting และการฝังศพสีเขียวมีประสิทธิภาพดีกว่าการเผาศพหรือการฝัง

[21] 'How does human composting work?' (Recompose) <https://recompose.life/faqs#recompose> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

[22] Alan Maskin, 'Recompose | Seattle' (olsonkundig) <https://olsonkundig.com/projects/recompose-seattle/> สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566.

[23] 'Why is human composting more eco-friendly than burial or cremation?' (RECOMPOSE) <https://recompose.life/faqs#recompose> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

[24] 'How does human composting reduce your carbon footprint?' (RECOMPOSE) <https://recompose.life/faqs/#recompose> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

ศพแบบดั้งเดิมในการลดคาร์บอน โดยการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปริมาณคาร์บอนไดออกไซด์ระหว่าง 0.84 ถึง 1.4 เมตริกตัน จะถูกกักเก็บไว้ในแต่ละครั้งที่มีคนเลือกใช้วิธี Human Composting[25]

2.3 แนวคิดพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ในบทความนี้จะศึกษาถึงแนวคิดพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางของสภาการฝังศพสีเขียว หรือ Green Burial Council (GBC) เป็นหลัก ได้แก่ 1. แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟูและหรือสงวนและรักษาถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ 2. แนวคิดการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน และ 3. แนวคิดการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

2.3.1 แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ฟื้นฟูและหรือสงวนและรักษาถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์

แนวคิดนี้ปรากฏในสาธารณรัฐเกาหลีที่มีการส่งเสริมการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial) อย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาพื้นที่สุสานแบบเดิมที่มีการขยายตัวมากขึ้น ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากป่าอย่างยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากการดำเนินงานของสถาบันสวัสดิการป่าไม้แห่งสาธารณรัฐเกาหลี (The Korea Forest Welfare Institute) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความเสียหายต่อป่าไม้และธรรมชาติ เอาชนะการรับรู้เชิงลบเกี่ยวกับสุสาน และเผยแพร่วัฒนธรรมงานศพเล็ก ๆ ผ่านการดำเนินงานของอุทยานอนุสรณ์ป่าไม้แห่งชาติ National Forest Memorial Park (Yangpyeong) ซึ่งเป็นอุทยานอนุสรณ์ป่าไม้แห่งชาติแห่งแรกในสาธารณรัฐเกาหลี[26] ที่กำหนดให้สามารถฝังเถ้ากระดูกไว้ใต้หรือรอบต้นไม้ การปฏิบัตินี้สอดคล้องกับวัฏจักรของมนุษย์ที่เกิดในธรรมชาติและกลับคืนสู่ธรรมชาติเมื่อตาย จึงอยู่ร่วมกับธรรมชาติตลอดไป[27] นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังปรากฏอยู่ในกฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนีย ดังจะเห็นได้จากการกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายให้สามารถนำดินที่ได้จากการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ) ไปใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำหน้าที่ปรับปรุงดินภายในพื้นที่อนุรักษ์ได้[28] เป็นต้น

2.3.2 แนวคิดการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอน

ข้อมูลจากสภาการฝังศพสีเขียว หรือ Green Burial Council (GBC) ระบุว่า การฝังศพรูปแบบเดิมจะก่อให้เกิดคาร์บอนประมาณ 250 lbs. ในขณะที่การฝังศพสีเขียวสามารถกักเก็บคาร์บอนได้ประมาณ 25 lbs.[29] นอกจากนี้ แนวคิดในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนยังปรากฏอยู่ในเอกสารรายงานร่างพระราชบัญญัติฉบับวุฒิสภาแห่งรัฐวอชิงตัน (SB5001) ในการรับรองกระบวนการ Alkaline Hydrolysis และ Natural Organic Reduction ที่ระบุว่า “ร่างพระราชบัญญัตินี้จะอนุญาตให้เพิ่ม 2 วิธีทางเลือกที่มีราคาย่อมเยากว่า เข้าถึงผู้คนได้มากขึ้น และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดย Alkaline Hydrolysis ให้ผลลัพธ์เหมือนกับการเผาศพแต่ใช้พลังงานน้อยลงอย่างมาก”[30] และกระบวนการ “Natural Organic Reduction มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพสำหรับการจัดการร่างมนุษย์ มีความเป็นธรรมชาติ อ่อนโยนและยั่งยืน ลดการปล่อยคาร์บอน ใช้พลังงาน 1 ใน 8 ของการเผาศพ”[31] และ

---

[25] RECOMPOSE (เชิงอรรถ 23).

[26] ‘National Forest Memorial Park’ (Korea Forest Welfare Institute) <https://fowi.or.kr/user/eng/operatingNationalForestWelfareFacilities.do> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

[27] เพิ่งอ้าง.

[28] California Code Health and Safety Code – HSC section 7010.8. (a) (b).

[29] ‘Carbon Expenditures and Sequestration from Various Disposition Methods’ (GREEN BURIAL COUNCIL) <https://www.greenburialcouncil.org/disposition-statistics-media.html> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

[30] Washington State Legislature, SENATE BILL REPORT ESSB 5001 2019 2 <https://lawfilesext.leg.wa.gov/biennium/2019-20/Pdf/Bill%20Reports/Senate/5001-S.E%20SBR%20HA%2019.pdf> สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2566.

[31] เพิ่งอ้าง 3.

แนวคิดนี้ยังปรากฏอยู่ในเหตุผลของการตรากฎหมายเพื่อรับรองวิธีการ Alkaline Hydrolysis ของรัฐฮาวาย โดยในมาตรา 1 วรรคสองตอนแรกของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 294 (Act 294 - Relating To Human Remains.) ที่ระบุว่า “สภานิติบัญญัติยังพบว่ากระบวนการที่เรียกว่าการเผาด้วยน้ำหรือที่เรียกกันในทางเทคนิคว่า Alkaline Hydrolysis เป็นทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สะอาด และอ่อนโยนกว่าการเผาด้วยไฟสำหรับการปฏิบัติต่อซากศพมนุษย์ สภานิติบัญญัติยอมรับว่าในปี 2018 ศพของบุคคลกว่า 8,500 ศพ ถูกเผาด้วยวิธีการทั่วไปในรัฐ ส่งผลให้มีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์สู่ชั้นบรรยากาศกว่า 4,500,000 ปอนด์ การเผาศพด้วยน้ำซึ่งใช้สารละลายด่างร้อยละ 95 น้ำและโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ร้อยละ 5 เพื่อเร่งการย่อยสลาย ใช้พลังงาน 1 ใน 8 ของเตาเผาศพ และส่งผลให้มีการปล่อยคาร์บอนลดลงร้อยละ 75 ...”[32] เป็นต้น

2.3.3 แนวคิดการคุ้มครองสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติ

ในกระบวนการ Alkaline Hydrolysis และ Natural Organic Reduction มีข้อกำหนดให้ตระหนักถึงสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องในสถานที่ Hydrolysis Facility หรือสถานที่ Natural Organic Reduction Facility ดังปรากฏในประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน (WAC 308-47-035(2)(c))[33] แนวคิดนี้ยังปรากฏอยู่ในเหตุผลของการตรากฎหมายเพื่อรับรองวิธีการ Alkaline Hydrolysis ของรัฐฮาวาย โดยในมาตรา 1 วรรคสองตอนกลางของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 294 (Act 294 - Relating To Human Remains.) ที่ระบุว่า “... กระบวนการทางเลือกนี้ยังสามารถทำลายเชื้อโรค ปกป้องผู้ปฏิบัติ ไม่ทิ้งกรด Deoxyribonucleic ในน้ำหรือซากศพ ไม่ปล่อยสารปรอท (Mercury Amalgam) สู่ชั้นบรรยากาศ ไม่ปนเปื้อนน้ำใต้ดิน ไม่ต้องถอดเครื่องกระตุ้นหัวใจ (Pacemakers) และอุปกรณ์ปลูกถ่าย (Implants) จากผู้เสียชีวิต (ครอบครัวอาจเลือกที่จะนำอุปกรณ์ปลูกถ่ายเหล่านั้นไปรีไซเคิล) และส่งคืนผลพลอยได้ที่ปลอดภัยให้กับครอบครัวของผู้เสียชีวิต...”[34] เป็นต้น

3. มาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้ สำหรับวิธีการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial) ผู้เขียนจะศึกษามาตรการทางกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีเป็นหลัก เนื่องจากมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมที่ครอบคลุม และสำหรับวิธีการเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) และวิธีการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) นั้น ผู้เขียนจะศึกษาขอบเขตและคำนิยามที่เกี่ยวข้องตามประมวลกฎหมายว่าด้วยสุขภาพและความปลอดภัยของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Code Health and Safety Code - HSC) เป็นหลัก เนื่องจากได้กำหนดความหมาย ขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุม ในส่วนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบ ได้แก่ การระบุตัวตนของซากศพมนุษย์ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดการซากศพมนุษย์ตลอดจนข้อห้ามในการดำเนินการภายหลังจัดการซากศพมนุษย์ ผู้เขียนจะศึกษามาตรการทางกฎหมายของรัฐวอชิงตันและรัฐโคโลราโดเป็นหลัก เนื่องจากมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างครอบคลุม ซึ่งสามารถศึกษาได้ดังต่อไปนี้

[32] Act 294, Session Laws of Hawaii 2022 Section 1.

[33] Washington Administrative Code (WAC) Section 308-47-035.

[34] Act 294, Session Laws of Hawaii 2022 Section 1.

3.1 สาธารณรัฐเกาหลี

สาธารณรัฐเกาหลีประสบกับปัญหาเนื้อที่ของประเทศถูกบุกรุกโดยพื้นที่สุสาน รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งวิธีการฝังศพตามธรรมชาติเป็นวิธีการที่สามารถแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของสุสานและสามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1.1 ขอบเขตและคำนิยามของการฝังศพตามธรรมชาติ

สาธารณรัฐเกาหลีได้กำหนดนิยามของ “การฝังศพตามธรรมชาติ” ไว้ในมาตรา 2 (3) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) หมายถึง การฝังเถ้ากระดูกที่เหลืออยู่หลังจากการเผาศพมนุษย์ใต้หรือรอบต้นไม้ ไม้ดอก หญ้า ฯลฯ ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีศพ[35] นอกจากนี้ ในพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันยังได้กำหนดนิยามเกี่ยวกับสถานที่ในการฝังศพตามธรรมชาติ กล่าวคือ คำว่า "สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ" (natural burial ground) หมายถึง พื้นที่ใด ๆ ที่อาจดำเนินการฝังศพตามธรรมชาติได้[36] และคำว่า "สถานที่ฝังศพในป่า" (woodland burial ground) หมายถึง สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติใด ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในพื้นที่ป่าไม้ภายใต้ข้อ 1 ของมาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งและการจัดการทรัพยากรป่าไม้[37]

ในส่วนของวิธีการฝังศพตามธรรมชาติ นั้น มาตรา 10[38] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้ดังนี้

“(1) ผู้ใดประสงค์จะฝังศพตามธรรมชาติจะต้องบดซากศพมนุษย์ที่เผาให้ละเอียดตามความเหมาะสมสำหรับการฝัง

(2) สิ่งที่ใช้แสดงความเคารพใดที่ใช้ในการห่อหุ้มและฝังศพมนุษย์ที่ถูกบดเป็นผงตาม (1) จะต้องย่อยสลายได้ในเชิงชีวเคมี ...”

3.1.2 มาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดหน้าที่และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ภาครัฐและภาคเอกชนในการดำเนินการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้มีสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติในส่วนของภาครัฐ

มาตรา 13[39] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดหน้าที่และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ภาครัฐดำเนินการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติของสาธารณะได้ โดยในมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานป่าไม้แห่งสาธารณรัฐเกาหลีหรือหัวหน้าหน่วยงานทางปกครองกลางอื่น ๆ อาจพัฒนาและบริหารจัดการสถานที่ฝังศพในป่าหรือสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติอื่น ๆ ภายในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติหรือที่ดินอื่น ๆ ของรัฐได้

(2) มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้มีสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติในส่วนของภาคเอกชน

มาตรา 16 (1)[40] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดหน้าที่และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินการพัฒนาสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติของเอกชนได้ ซึ่ง

---

[35] Act on Funeral Services article 2 (3).

[36] Act on Funeral Services article 2 (13).

[37] Act on Funeral Services article 2 (14).

[38] Act on Funeral Services article 10.

[39] Act on Funeral Services article 13.

[40] Act on Funeral Services article 16.

สามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1. สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติสำหรับบุคคลหรือครอบครัว 2. สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติสำหรับกลุ่มบุคคล 3. สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติสำหรับบริษัท ฯลฯ โดยในส่วนของการพัฒนาพื้นที่ฝังศพตามธรรมชาติสำหรับบริษัท นั้น มาตรา 16 (6)[41] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้หัวหน้าหน่วยงานผู้มีอำนาจ ฯลฯ อาจอนุญาตให้มีการพัฒนาพื้นที่ฝังศพตามธรรมชาติสำหรับบริษัท ฯลฯ ให้กับบุคคลดังต่อไปนี้ คือ 1. มูลนิธิที่จัดตั้งขึ้นภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งเพื่อวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ 2. บริษัทมหาชนหรือองค์กรทางศาสนาที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาของประธานาธิบดี

นอกจากนี้ ในมาตรา 16 (8)[42] ได้กำหนดห้ามมิให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกภายในพื้นที่ฝังศพตามธรรมชาติ ยกเว้นป้ายที่มีชื่อ ฯลฯ ของผู้ตายและญาติ เป็นต้น

(3) มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อจำกัดในการจัดตั้ง หรือพัฒนาสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ

มาตรา 17[43] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดตั้ง หรือพัฒนาสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ กล่าวคือ ห้ามจัดตั้ง หรือพัฒนาพื้นที่ฝังศพตามธรรมชาติภายในพื้นที่ใด ๆ ดังต่อไปนี้ 1. พื้นที่สีเขียวตามมาตรา 36 (1) 1 (d) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการวางแผนและการใช้ประโยชน์จากที่ดินแห่งชาติ 2. พื้นที่คุ้มครองแหล่งน้ำตามมาตรา 7 (1) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการติดตั้งท่อประปาและการประปา 3. เขตคุ้มครองตามมาตรา 27 และ 70 (3) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม เป็นต้น

(4) มาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนบริการจัดการศพ (Funeral Service Support Center) เพื่อให้ความรู้และเผยแพร่วัฒนธรรม พิธีกรรม เกี่ยวกับงานศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

มาตรา 33-4 (1) ข้อ 6[44] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์สนับสนุนบริการจัดการศพ (Funeral Service Support Center) เพื่อให้ความรู้และเผยแพร่วัฒนธรรม พิธีกรรม เกี่ยวกับงานศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.1.3 มาตรการด้านการเงินในการส่งเสริมให้มีการฝังศพตามธรรมชาติ

สาธารณรัฐเกาหลีได้ออกมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ หลายประการ เพื่อจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถแยกอธิบายได้ ดังนี้

(1) เงินอุดหนุนจากรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services)

มาตรา 36[45] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ได้กำหนดให้รัฐอาจให้เงินอุดหนุนโดยการชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติของสาธารณะตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นโดยผู้ที่ดำเนินการวิจัย การศึกษา ในการส่งเสริมให้มีการฝังศพตามธรรมชาติ

[41] Act on Funeral Services article 16 (6).

[42] Act on Funeral Services article 16 (8).

[43] Act on Funeral Services article 17.

[44] Act on Funeral Services article 33-4 (1) 6.

[45] Act on Funeral Services article 36.

(2) เงินกู้หรือเงินอุดหนุนจากรัฐตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (Creation And Management Of Forest Resources Act)

มาตรา 28 (8)[46] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (Creation and Management of Forest Resources Act) ได้กำหนดให้รัฐมนตรีป่าไม้แห่งสาธารณรัฐเกาหลี หรือนายกเทศมนตรีหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ฯ อาจจัดให้มีเงินกู้หรือเงินอุดหนุนเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

ดังนั้น กรณีที่ผู้ดำเนินโครงการป่าไม้พิเศษดำเนินโครงการป่าไม้ของตนพร้อมกันกับดำเนินโครงการเพื่อพัฒนาและบริหารจัดการพื้นที่ฝังศพในป่าตาม (14) มาตรา 2 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) บุคคลนั้นมีสิทธิขอเงินกู้หรือเงินอุดหนุนจากรัฐเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของโครงการทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 28 (4) ข้อ 6[47] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

(3) กองทุนสีเขียวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (Creation And Management Of Forest Resources Act)

มาตรา 58 (4) ข้อ 4[48] แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ (Creation And Management Of Forest Resources Act) มีสาระสำคัญกำหนดให้กองทุนสีเขียวอาจใช้สำหรับโครงการเกี่ยวกับการสร้างและดำเนินการสถานที่ฝังศพในป่า เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมของป่าไม้ และเมื่อหน่วยงานหรือองค์กรที่กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาของประธานาธิบดีได้ดำเนินโครงการดังกล่าว อาจมีการให้เงินอุดหนุนพิเศษจากกองทุนสีเขียวเพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ตามมาตรา 58 (5)[49] แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

3.1.4 มาตรการด้านภาษีอากร

พระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่ม มาตรา 26 (1) ข้อ 5.[50] ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่ม มาตรา 35 ข้อ 7.[51] ได้กำหนดให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการขายสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ และธุรกิจการจัดการที่จัดทำโดยบุคคลที่ติดตั้ง จัดการ หรือสร้างสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติของเอกชน จัดเป็นการบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม

3.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา ในระดับรัฐได้ตรากฎหมายเกี่ยวกับทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้ตายที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยได้ออกมาตรการทางกฎหมายกำหนดให้มีวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น 2 วิธี ได้แก่ 1. การเผาศพด้วยน้ำ หรือ Alkaline Hydrolysis และ 2. การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ หรือ Natural Organic Reduction ซึ่งสามารถศึกษาได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 ขอบเขตและคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับคำนิยามของการเผาศพด้วยน้ำ หรือ Alkaline Hydrolysis or Hydrolysis และการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ หรือ Natural Organic Reduction ตามหมวดที่ 68.05 ว่าด้วยคณะกรรมการการจัดการศพและสุสานของประมวลกฎหมายแห่งรัฐวอชิงตัน นั้น ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ **2.1 ความหมายของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม** แล้ว ในส่วนนี้จะศึกษาขอบเขตและคำนิยามที่เกี่ยวข้องกับวิธีการการเผาศพด้วย

---

[46] Creation and Management of Forest Resources Act article 28 (8).

[47] Creation and Management of Forest Resources Act article 28 (4) 6.

[48] Creation and Management of Forest Resources Act article 58 (4) 4.

[49] Creation and Management of Forest Resources Act article 58 (5).

[50] Value-Added Tax Act article 26 (1) 5.

[51] Enforcement Decree of the Value-Added Tax Act article 35 7.

น้ำหรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติเพิ่มเติมตามประมวลกฎหมายว่าด้วยสุขภาพและความปลอดภัยของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Code Health and Safety Code - HSC) ซึ่งได้กำหนดความหมาย ขั้นตอนและวิธีการเผาศพด้วยน้ำ (hydrolyzed human remains) ไว้ในมาตรา 7002.5. และมาตรา 7010.1. โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มาตรา 7002.5. “(a) “ซากศพมนุษย์ที่ถูกไฮโดรไลซ์” หมายถึง เศษกระดูกของร่างกายมนุษย์ที่เหลืออยู่หลังจากการไฮโดรไลซิสในสถานประกอบการไฮโดรไลซิส “ซากศพมนุษย์ที่ถูกไฮโดรไลซ์” ไม่รวมถึงวัสดุแปลกปลอม เครื่องกระตุ้นหัวใจ หรืออวัยวะเทียม ...”[52] และ

มาตรา 7010.1. “(a) “ไฮโดรไลซิส” หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการ 2 ขั้นตอนต่อไปนี้:

(1) การลดขนาดของร่างกายของผู้ตายเหลือเพียงส่วนประกอบอินทรีย์ที่จำเป็นและเศษกระดูกโดยการอัลคาไลน์ไฮโดรไลซิส “Alkaline hydrolysis” เป็นกระบวนการที่ใช้ความร้อนหรือความร้อนและใช้แรงดัน น้ำ และสารโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์หรือโซเดียมไฮดรอกไซด์ในห้องสำหรับไฮโดรไลซิส

(2) การประมวลผลซากศพภายหลังจากนำออกจากห้องสำหรับไฮโดรไลซิสเป็นไปตามมาตรา 7010.3.”[53] และในส่วนการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Reduction) นั้น ประมวลกฎหมายว่าด้วยสุขภาพและความปลอดภัยของรัฐแคลิฟอร์เนีย (California Code Health and Safety Code - HSC) ได้กำหนดความหมาย ขั้นตอนและวิธีการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ ไว้ในมาตรา 7002.7. โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

มาตรา 7002.7. “(a) “สถานประกอบการลดขนาด” หมายถึง โครงสร้าง ห้อง หรือพื้นที่อื่นๆ ในอาคารหรืออสังหาริมทรัพย์ซึ่งมีการลดขนาดตามธรรมชาติของร่างกายมนุษย์

(b) “ซากศพมนุษย์ที่ลดขนาด” หมายถึง ซากของร่างกายมนุษย์ที่ถูกลดขนาดลงเป็นดินโดยกระบวนการลดขนาด “Reduced human remains” ไม่รวมถึงวัสดุแปลกปลอม เครื่องกระตุ้นหัวใจ หรืออวัยวะเทียม

(c) “การลดขนาด” หมายถึง กระบวนการแปรสภาพร่างกายมนุษย์ให้เป็นดินโดยใช้กระบวนการย่อยสลายตามธรรมชาติ เร่งด้วยการเติมอินทรียวัตถุตามขั้นตอนต่อไปนี้

(1) ร่างกายของผู้ตายผสมกับวัสดุธรรมชาติและอากาศ แล้วดำเนินการพลิกเป็นระยะ ๆ ส่งผลให้ร่างกายลดขนาดลงเหลือเพียงวัสดุดิน

(2) ถังขนาดใหญ่ ภาชนะ หรือภาชนะที่คล้ายกันจะเก็บซากศพมนุษย์ไว้ด้วยกัน พร้อมด้วยฟาง (straw) เศษไม้ (wood chips) หรือวัสดุธรรมชาติอื่น ๆ จนกว่ากระบวนการจะแล้วเสร็จ

(3) การประมวลผลซากศพภายหลังจากนำออกจากห้องสำหรับการลดขนาดเป็นไปตามมาตรา 7010.3.”[54]

สำหรับการประมวลผลซากศพภายหลังการไฮโดรไลซ์ หมายถึง การกำจัดวัตถุแปลกปลอม และการลดขนาดอนุภาคของซากศพมนุษย์ที่ถูกไฮโดรไลซ์โดยวิธีกล ซึ่งรวมถึงการบดย่อยให้เป็นผง เพื่อให้เกิดความสม่ำเสมอที่เหมาะสมสำหรับการจัดการ และในส่วนการประมวลผลซากศพภายหลังการลดขนาด หมายถึง การกำจัดวัตถุแปลกปลอม และการเตรียมการที่จำเป็นใด ๆ สำหรับซากศพมนุษย์ที่ถูกลดขนาดเพื่อรวมเข้ากับดิน ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา 7010.3.[55]

3.2.2 มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน (Washington Administrative Code (WAC))

---

[52] California Code Health and Safety Code - HSC section 7002.5. (a).

[53] California Code Health and Safety Code - HSC section 7010.1. (a).

[54] California Code Health and Safety Code - HSC section 7002.7. (a) (b) (c).

[55] California Code Health and Safety Code - HSC section 7002.7.

ประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน (Washington Administrative Code (WAC)) ได้กำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบ ได้แก่ การระบุตัวตนของซากศพมนุษย์ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดการซากศพมนุษย์ ซึ่งในบทความนี้จะศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมก่อนที่จะเริ่มดำเนินการลดขนาดหรือแปรสภาพซากศพมนุษย์เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญดังต่อไปนี้

สถานประกอบการรีดักชัน (Reduction facility) ที่ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการรับซากศพมนุษย์ก่อนที่จะดำเนินการลดขนาดหรือแปรสภาพซากศพมนุษย์ตามมาตรา 308-47-020 นั้น หมายถึง สถานประกอบการรีดักชัน (Reduction facility) ตามคำนิยามในมาตรา 308-47-010 (22) ของประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน ซึ่งหมายถึง สถานประกอบการเผาศพ หรือสถานประกอบการไฮโดรไลซิส หรือสถานประกอบการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติที่มีไว้สำหรับการลดขนาดซากศพมนุษย์เท่านั้น[56] และในส่วนการรีดักชัน (Reduction) นั้น ประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน ได้กำหนดคำนิยามไว้ในมาตรา 308-47-010 (20) ซึ่งหมายถึง การแปรสภาพอย่างรวดเร็วของซากศพมนุษย์ให้เป็นเศษกระดูก องค์ประกอบสำคัญ หรือดิน โดยการเผาศพ การเผาศพด้วยน้ำ หรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ[57]

เมื่อพิจารณาจากคำนิยามข้างต้น จะเห็นได้ว่า สถานประกอบการไฮโดรไลซิสหรือสถานประกอบการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติจึงจัดเป็นสถานประกอบการรีดักชันที่จะต้องปฏิบัติตามมาตรา 308-47-020[58] ว่าด้วยการรับและการระบุตัวตนของซากศพมนุษย์

นอกจากนี้ ในมาตรา 308-47-035[59] ยังได้กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมให้สถานประกอบการไฮโดรไลซิส (hydrolysis facility) หรือสถานประกอบการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (natural organic reduction facility) ที่ครอบครองซากศพมนุษย์เพื่อการเผาศพด้วยน้ำ (alkaline hydrolysis) หรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (natural organic reduction) ต้องปฏิบัติ ได้แก่ หลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(1) สถานประกอบการไฮโดรไลซิสหรือสถานประกอบการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติต้องไม่รับหรือเก็บซากศพมนุษย์ เว้นแต่ซากศพมนุษย์จะอยู่ในภาชนะหรือผ้าห่อศพที่ทนทานต่อการรั่วไหลหรือรั่วซึมของของเหลวในร่างกาย

(2) สถานประกอบการครอบครองจะต้อง :

(a) ปฏิบัติตามประมวลกฎเกณฑ์แห่งรัฐวอชิงตัน (WAC) มาตรา 246-500-020 และกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ

(b) รักษาศักดิ์ศรีของซากศพมนุษย์

(c) ตระหนักถึงสุขภาพและความปลอดภัยของผู้ดำเนินการสถานประกอบการไฮโดรไลซิส หรือสถานประกอบการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ และอื่น ๆ และ

(d) ปลอดภัยจากการเข้าถึงโดยบุคคลอื่นที่ไม่ใช่บุคคลที่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

นอกจากหลักเกณฑ์ที่กำหนดให้สถานประกอบการในมาตรา 308-47-035 ต้องปฏิบัติแล้ว สถานประกอบการ ฯ ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยสาธารณสุขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

---

[56] Washington Administrative Code (WAC) section 308-47-010 (22).

[57] Washington Administrative Code (WAC) section 308-47-010 (20).

[58] Washington Administrative Code (WAC) section 308-47-020.

[59] Washington Administrative Code (WAC) section 308-47-035.

นอกจากนี้ จากการศึกษา พบว่า ประมวลกฎหมายแห่งรัฐโคโลราโด (Colorado Revised Statutes (C.R.S.)) ยังได้มีมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติมในการควบคุมมิให้มีการนำดินที่ได้จากกระบวนการลดขนาดซากศพมนุษย์ตามธรรมชาติไปดำเนินการใด ๆ เช่น ขายหรือเสนอขายดินที่เกิดจากการลดขนาดซากศพมนุษย์ตามธรรมชาติให้แก่บุคคลใด ๆ หรือใช้ในการประกอบธุรกิจ วิชาชีพ หรืออาชีพของบุคคลใด ซึ่งดินที่เกิดจากการลดขนาดซากศพมนุษย์ตามธรรมชาติเพื่อการเพาะปลูกสำหรับการบริโภคของมนุษย์ ทั้งนี้ ตามมาตรา 12-135-105 (q), (s)[60] เป็นต้น

4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมาย ปัญหา และอุปสรรคในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.1.1 พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528

พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการควบคุมสุสานและฌาปนสถาน เนื่องจากการดำเนินกิจการสุสานและฌาปนสถานมีลักษณะที่อาจเป็นอันตรายต่อความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ การสาธารณสุขหรืออนามัยของประชาชนได้[61] กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดนิยามคำว่า “สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ” และ “สุสานและฌาปนสถานเอกชน” เอาไว้ โดยได้กำหนดให้มีวิธีการจัดการศพไว้เพียง 2 วิธีการ คือ การฝัง หรือการเผาศพ นอกจากนี้ ในข้อ 13 (2) ของข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง สุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับการจัดการเก็บหรือกำจัดกระดูกและเถ้าถ่านที่เหลือจากการเผาศพไว้โดยเฉพาะ ได้กำหนดให้ผู้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งสุสานและฌาปนสถาน และหรือผู้ดำเนินการสุสานและฌาปนสถานต้องรักษาเตาเผาศพ อุปกรณ์ใช้งาน บริเวณสถานที่เผาศพให้มีความสะอาดอยู่เสมอ กระดูกและเถ้าถ่านที่เหลือจากการเผาศพต้องจัดการเก็บหรือกำจัดให้ถูกสุขลักษณะเท่านั้น

4.1.2 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

มาตรา 68 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมมลพิษมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยอากาศเสีย ฯ ไม่เกินมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดที่กำหนดตามมาตรา 55 ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิดเตาเผาศพ โดยออกประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้เตาเผาศพเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2565 และในข้อ 4 ของประกาศกระทรวงฯ ดังกล่าว ห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองเตาเผาศพปล่อยทิ้งอากาศเสียออกสู่สิ่งแวดล้อม เว้นแต่จะได้ทำการควบคุมให้เป็นไปตามมาตรฐานค่าความทึบแสงของเขม่าควันจากปล่องเตาเผาศพที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าความทึบแสงของเขม่าควันจากปล่องเตาเผาศพ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 55 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า หากเพิ่มทางเลือกในการจัดการศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนอกจากการเผาศพ ก็อาจจะช่วยในการแบ่งเบาภาระของรัฐในการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

---

[60] Colorado Revised Statutes (C.R.S.) section 12-135-105 (q) (s).

[61] พระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ.

4.1.3 พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม[62] ตามกฎหมายฉบับดังกล่าวมีบทบัญญัติที่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศที่เกิดจากแหล่งกำเนิดเตาเผาศพ กล่าวคือ การดำเนินการเผาศพเข้าข่ายเป็นการกระทำใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดกลิ่น แสง รังสี เสียง ความร้อน สิ่งมีพิษ ความสั่นสะเทือน ฝุ่น ละออง เขม่า เถ้า หรือกรณีอื่นใด จนเป็นเหตุให้เสื่อมหรืออาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ตามมาตรา 25 (4) ซึ่งจัดเป็นเหตุอันอาจก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่ต้องประสบกับเหตุนั้น ให้ถือว่าเป็นเหตุรำคาญ ซึ่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาตรา 26 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นห้ามผู้หนึ่งผู้ใดมิให้ก่อเหตุรำคาญในที่หรือทางสาธารณะหรือสถานที่เอกชนรวมทั้งการระงับเหตุรำคาญด้วย ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายดังกล่าว สามารถนำมาปรับใช้กับการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากหากเพิ่มทางเลือกในการจัดการศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนอกจากการเผาศพขึ้น ก็อาจจะช่วยในการแบ่งเบาภาระของรัฐในการบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ ในการระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญ หรือการดำเนินการอื่นใดให้ปราศจากเหตุรำคาญ ตลอดจนให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการระงับ กำจัดและควบคุมเหตุรำคาญต่าง ๆ ที่อาจเกิดจากการดำเนินการจัดการศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้

4.2 วิเคราะห์มาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4.2.1 มาตรการด้านกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 25 (1) ให้อำนาจแก่คณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมพิจารณาจัดสรรเงินกองทุนเพื่อใช้ตามกิจการที่กำหนดไว้ในมาตรา 23 ผู้เขียนเห็นว่าเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษจากเตาเผาศพซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายและประสงค์จะดำเนินการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถนำมาตรการส่งเสริมข้างต้นมาปรับใช้ได้ โดยการขอสนับสนุนเงินจากกองทุนตามมาตรา 23 (3) เพราะเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียฯ และการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถควบคุมบำบัดหรือขจัดมลพิษที่เกิดจากกิจกรรมหรือการดำเนินกิจการของตนเอง อีกทั้งเป็นกิจการที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็นกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด[63] ซึ่งอาจมีการกำหนดระยะเวลาชำระเงินกู้ยาวเป็นพิเศษ และลดอัตราดอกเบี้ยหรือยกเว้นดอกเบี้ยให้แก่ผู้กู้ที่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสะอาดได้[64] สำหรับบุคคลที่ไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายฯ แต่ได้ดำเนินกิจการใด ๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ก็สามารถขอสนับสนุนเงินจากกองทุนตามมาตรา 23 (4) ได้ ดังนั้น บุคคลที่ประสงค์จะดำเนินกิจการเกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมก็อาจจะขอสนับสนุนเงินช่วยเหลือและเงินอุดหนุนจากกองทุนตามมาตรา 23 (4) ได้ เนื่องจากเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

---

[62] พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติ.

[63] ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม (ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนพิเศษ 98 ง 13 กรกฎาคม 2552).

ข้อ 4 ในประกาศนี้

... “เทคโนโลยีสะอาด” หมายความว่า การพัฒนา ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตหรือผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การใช้วัตถุดิบ พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลกระทบความเสี่ยงต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด ด้วยการเปลี่ยนวัตถุดิบ การใช้ซ้ำและการนำกลับมาใช้ใหม่ ทั้งนี้ ให้หมายรวมถึงการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นการป้องกันควบคุมมลพิษที่จุดกำเนิดด้วย ...

[64] ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ข้อ 8 (1) ก.

4.2.2 มาตรการด้านกองทุนส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 24 ได้กำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งเรียกว่า “กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน” ในกระทรวงพลังงาน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายช่วยเหลือหรืออุดหนุนการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์พลังงาน โดยวัตถุประสงค์ของกองทุนเป็นไปตามมาตรา 25 ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ กล่าวคือ เพื่อเป็นการจูงใจให้ภาคเอกชนที่ประสงค์จะดำเนินกิจการการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถขอสนับสนุนเงินจากกองทุนเพื่อเป็นเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนสำหรับการลงทุนและดำเนินงานในกิจการของตนได้ เนื่องจากการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถอนุรักษ์พลังงาน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานได้ดีกว่าการจัดการศพด้วยวิธีการเผาศพโดยเตาเผาศพ จึงเป็นการลงทุนและดำเนินงานในการอนุรักษ์พลังงานหรือเพื่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานตามมาตรา 25 (2) เป็นต้น

4.2.3 มาตรการส่งเสริมตามโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program) หรือ T-VER

“โครงการ T-VER” เป็นกลไกที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศ[65] โดยองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) TGO จะเป็นผู้ให้การขึ้นทะเบียนโครงการ T-VER และรับรองปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้จากโครงการ T-VER โดยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้ จะเรียกว่า “คาร์บอนเครดิต”[66] ซึ่งสามารถนำไปใช้รายงาน ใช้ชดเชยการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากองค์กร บุคคล การจัดงานอีเว้นท์ และจากการผลิตผลิตภัณฑ์ ได้[67]

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาคเอกชนสามารถดำเนินโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ประกาศองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เรื่อง การขึ้นทะเบียนโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจและการออกใบรับรองการขายคาร์บอนเครดิต เพื่อการขอยกเว้นรัษฎากร[68] ยังได้กำหนดให้ยกเว้นภาษีเงินได้ให้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่เกิดจากการขายคาร์บอนเครดิตในประเทศตามโครงการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจที่ได้ขึ้นทะเบียนกับองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) สำหรับโครงการที่เข้าข่ายจะรับพิจารณาให้ขึ้นทะเบียนเป็นโครงการ T-VER ได้แก่ โครงการตามที่ระบุในข้อ 6 ของระเบียบคณะกรรมการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (T-VER) พ.ศ. 2566 ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า การจัดตั้ง พัฒนา และการบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติจัดเป็นโครงการที่เข้าข่ายโครงการประเภทการลด ดูดซับ และการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกจากภาคป่าไม้และการเกษตร ตามข้อ 6 (13) ของระเบียบดังกล่าว เป็นต้น

---

[65] องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), ‘โครงการ T-VER คืออะไร’ (กลไกลดก๊าซเรือนกระจก) <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-tver/t-ver.html> สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567.

[66] ระเบียบคณะกรรมการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจ ตามมาตรฐานของประเทศไทย (T-VER) พ.ศ. 2566.

ข้อ 4 ในระเบียบนี้

... "คาร์บอนเครดิต " หมายความว่า ปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้จากการดำเนินโครงการ T-VER ซึ่งได้รับการรับรองและบันทึกในระบบทะเบียนขององค์การ โดยมีหน่วยเป็นตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (tCO_2eq) ...

[67] องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) (เชิงอรรถ 65).

[68] ประกาศองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เรื่อง การขึ้นทะเบียนโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจและการออกใบรับรองการขายคาร์บอนเครดิต เพื่อการขอยกเว้นรัษฎากร ที่ 11/2563 <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/download-tver/65-rules-and-regulations.html> สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567.

4.2.4 มาตรการด้านภาษีอากร

มาตรการด้านภาษีอากรตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เป็นการนำสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีอากรมาเป็นสิ่งจูงใจให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศจากเตาเผาศพดำเนินมาตรการต่าง ๆ หรือปรับเปลี่ยนลักษณะของกิจกรรมที่ดำเนินอยู่ให้สามารถลดและขจัดมลพิษหรือประหยัดพลังงานขึ้นโดยสมัครใจ หากเขาเห็นว่าจะได้รับประโยชน์ทางด้านภาษีอากร[69] โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเป็นไปตาม มาตรา 94 และ 95 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า สามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีลักษณะที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มีต้นทุนที่สูง และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูง จะต้องอาศัยเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ หรือวัสดุที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร อีกทั้งยังต้องอาศัยผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ติดตั้ง ควบคุม หรือดำเนินงานระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ ซึ่งไม่สามารถจัดหาและว่าจ้างบุคคลที่มีคุณสมบัติที่จะเป็นผู้ควบคุมเครื่องจักร อุปกรณ์ เครื่องมือ หรือเครื่องใช้ที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรได้ภายในราชอาณาจักร ดังนั้น จึงเป็นการสมควรที่บุคคลดังกล่าวมีสิทธิที่จะขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการตามมาตรา 94 ได้ เพราะเป็นการดำเนินกิจกรรมที่มีส่วนในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.3 วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบันที่มีความสอดคล้องกับการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย ผู้เขียนพบว่า ในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

(1) บทนิยามเกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายตามพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 แล้ว พบว่า นิยามคำว่า “สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ” และ “สุสานและฌาปนสถานเอกชน” นั้นยังไม่ครอบคลุมถึงวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีลักษณะ ประเภท วิธีการและรายละเอียด ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมแตกต่างจากวิธีการฝังและเผาศพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า ควรเพิ่มนิยามคำว่า “การฝังศพตามธรรมชาติ” ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 โดยนำเนื้อหาคำนิยามตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริการจัดการศพ (Act on Funeral Services) ของสาธารณรัฐเกาหลีมาพิจารณาและปรับใช้ นอกจากนี้ ควรกำหนดนิยามคำว่า “การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เชื่อถือได้” โดยนำกฎหมายในระดับรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของการจัดการศพโดยวิธีการเผาด้วยน้ำหรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติมาพิจารณาและปรับใช้ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวถึงต่อไปในหัวข้อที่ **5.2 ข้อเสนอแนะ** ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนและแยกต่างหากจากคำนิยามที่เกี่ยวกับการจัดการศพในรูปแบบเดิม เพื่อให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มาปรับใช้ต่อไป

(2) มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบ

---

[69] อำนาจ วงศ์บัณฑิต, *กฎหมายสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 4, วิญญูชน 2562) 549.

การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีลักษณะ ประเภท วิธีการ และรายละเอียดตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบแตกต่างจากวิธีการฝังและเผาศพตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 ผู้เขียนเห็นว่า สามารถนำมาตรการทางกฎหมายในระดับรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รัฐวอชิงตัน รัฐแคลิฟอร์เนีย และรัฐโคโลราโด และสาธารณรัฐเกาหลีมาเป็นแนวทางในการพิจารณาและปรับใช้ โดยจากการศึกษาพบว่า ประเทศเหล่านี้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไว้โดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกสุขลักษณะและไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยอาจออกเป็นกฎกระทรวงหรือกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับใช้ต่อไป

(3) การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีลักษณะของการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มีต้นทุนที่สูงและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูง

ในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนั้นมีลักษณะของการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มีต้นทุนที่สูงและมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูง ผู้เขียนพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ มาตรการด้านกองทุนสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 มาตรการด้านกองทุนส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 มาตรการส่งเสริมตามโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program) หรือ T-VER และมาตรการด้านภาษีอากร ที่สามารถนำมาพิจารณาและปรับใช้เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ และเพื่อเป็นการจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น แต่เนื่องจากปัจจุบันยังไม่มีการออกมาตรการทางกฎหมายหรือข้อกำหนดใด ๆ มารองรับว่าการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมได้ ปัจจัยดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคในการนำมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ มาพิจารณาและปรับใช้ เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

4.4 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า ทั้งสองประเทศมีการออกกฎหมายเพื่อกำหนดขอบเขตและคำนิยามของการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขไว้โดยเฉพาะ ซึ่งผู้เขียนได้พิจารณาเปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปรายละเอียดเป็นตารางโดยสามารถแบ่งการศึกษาออกเป็นหัวข้อ ได้แก่ 1. คำนิยาม 2. มาตรการทางกฎหมาย 3. มาตรการส่งเสริม ดังนี้

ตารางที่ 4.1

เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

	สาธารณรัฐเกาหลี	ประเทศสหรัฐอเมริกา	ประเทศไทย
1. คำนิยาม	- กำหนดบทนิยามคำว่า “การฝังศพตามธรรมชาติ” และ“สถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ” - กำหนดวิธีการในการเนินการฝังศพตามธรรมชาติ	- กฎหมายระดับรัฐวอชิงตันและรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดบทนิยามการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม 2 วิธี ได้แก่ 1. การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) และ 2. การลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) และ - กำหนดวิธีการในการดำเนินการจัดการศพดังกล่าว	ไม่มีบทนิยามที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการศพที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้การจัดการศพมีเพียง 2 วิธี ได้แก่ 1. การฝัง และ 2. การเผาศพ
2. มาตรการทางกฎหมาย	มีมาตรการทางกฎหมายในการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ	กฎหมายระดับรัฐวอชิงตันและรัฐโคโลราโด มีมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง แต่ได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากแหล่งกำเนิดเตาเผาศพ
3. มาตรการส่งเสริม	- เงินกู้หรือเงินอุดหนุนจากรัฐ - กองทุนสีเขียว - การอนุญาตให้ใช้หรือเช่าพื้นที่ป่าของรัฐเพื่อการพัฒนาและการบริหารจัดการพื้นที่ฝังศพตามธรรมชาติ - มาตรการด้านภาษี	ไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง	ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง แต่มีมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ในการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษา พบว่า การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพในรูปแบบเดิม โดยกำหนดไว้เป็นวิธีการทางเลือกเพิ่มเติม ได้แก่ การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) หรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) ซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องของมลพิษทางอากาศ การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และการอนุรักษ์พลังงาน นอกจากนี้ ในการดำเนินการจัดตั้ง พัฒนา และจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ ยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการนำพื้นที่ป่าไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบอื่น การอนุรักษ์หรือฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ การลดความเสื่อมโทรมของสภาพพื้นที่ป่า การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และเพิ่มศักยภาพในการเป็นแหล่งดูดซับและกักเก็บคาร์บอนเนื่องจากมีลักษณะเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียว ปัจจุบันประเทศสหรัฐอเมริกา ในระดับรัฐได้ตรากฎหมายกำหนดให้มีวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น 2 ทางเลือก ได้แก่ การเผาศพด้วยน้ำ (Alkaline Hydrolysis) หรือการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ (Natural Organic Reduction) และสาธารณรัฐเกาหลีได้ตรากฎหมายกำหนดให้มีการฝังศพตามธรรมชาติ (Natural Burial) ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ ขึ้นอย่างเป็นระบบ

5.2 ข้อเสนอแนะ

การกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการจัดการศพได้อย่างยั่งยืนและเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม ในการพิจารณาออกกฎหมายกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นั้น รัฐควรนำวิธีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากำหนดไว้เป็นทางเลือกเพิ่มเติมนอกจากวิธีการจัดการศพในรูปแบบเดิม อีกทั้ง ต้องมีข้อกำหนดในลักษณะที่คำนึงถึงการให้ความเคารพและการรักษาศักดิ์ศรีของศพมนุษย์ในทุกขั้นตอนของการดำเนินการจัดการศพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนจะเสนอแนะแนวทางสำหรับการกำหนดให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายและมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ โดยนำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศและของประเทศไทยที่มีอยู่มาพิจารณาและปรับใช้ ซึ่งควรมีรายละเอียดและสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ขอบเขตและคำนิยาม

ควรกำหนดนิยามคำว่า “การฝังศพตามธรรมชาติ” และ “การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เชื่อถือได้” ไว้เป็นการเฉพาะเพื่อให้เกิดความชัดเจนและแยกต่างหากจากนิยามคำว่า “สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ” และ “สุสานและฌาปนสถานเอกชน” ตามพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 โดยเพิ่มเติมคำนิยามในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528 ซึ่งอาจกำหนดบทนิยามได้ดังนี้

“การฝังศพตามธรรมชาติ” หมายความว่า การฝังหรือโปรยเถ้ากระดูกที่เหลืออยู่ภายหลังจากการเผาศพมนุษย์หรือการจัดการศพโดยวิธีการอื่นที่เชื่อถือได้ไว้ใต้หรือบริเวณรอบต้นไม้

สำหรับรายละเอียด ลักษณะ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดตั้ง พัฒนา และการจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ ตลอดจนข้อจำกัดเกี่ยวกับสถานที่ในการจัดตั้งสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

“การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เชื่อถือได้” หมายความว่า การจัดการศพโดยวิธีการเผาด้วยน้ำ หรือการจัดการศพโดยวิธีการลดปริมาณสารอินทรีย์ตามธรรมชาติ หรือการจัดการศพโดยวิธีการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

สำหรับรายละเอียด ลักษณะ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสถานประกอบการในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(2) มาตรการควบคุมและตรวจสอบ

สำหรับข้อกำหนดเกี่ยวกับลักษณะ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการดำเนินการสถานประกอบการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อควบคุมและตรวจสอบให้มีการดำเนินการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านสาธารณสุข ตั้งแต่เริ่มดำเนินการไปจนถึงขั้นตอนภายหลังดำเนินการเสร็จสิ้น สามารถนำมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมและตรวจสอบตามกฎหมายในระดับรัฐของประเทศสหรัฐอเมริกามาพิจารณาและปรับใช้ โดยอาจออกเป็นกฎกระทรวงหรือกฎหมายลำดับรองเพื่อบังคับใช้ต่อไป ทั้งนี้โดยอาศัยมาตรา 30 หรือมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติสุสานและฌาปนสถาน พ.ศ. 2528

(3) มาตรการส่งเสริมให้มีการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากมาตรการทางกฎหมายแล้ว รัฐควรพิจารณาให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนโดยนำมาตรการส่งเสริมต่าง ๆ มาปรับใช้เพื่อเป็นการจูงใจให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษอันเกิดจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมหรือเพื่อเป็นการจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมาตรการส่งเสริมที่รัฐควรนำมาพิจารณา ได้แก่ มาตรการส่งเสริมดังต่อไปนี้

1. พิจารณาสนับสนุนให้เงินกู้ยืมแก่เอกชนตามมาตรา 23 (3) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เนื่องจากในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่เข้าข่ายจัดเป็นอุปกรณ์ หรือเครื่องมืออื่นใด สำหรับการควบคุม กำจัด ลด หรือขจัดมลพิษ อีกทั้ง การจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจัดเป็นกิจการที่มีลักษณะเข้าข่ายเป็นกิจการที่ใช้เทคโนโลยีสะอาดตามข้อ 8 (1) ก. ของประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การจัดสรรเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการขอจัดสรร และขอกู้ยืมเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558)

2. พิจารณาจัดสรรเงินช่วยเหลือและเงินอุดหนุนจากกองทุนตามมาตรา 23 (4) แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการขอจัดสรร และขอกู้ยืมเงินกองทุนสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2558)เนื่องจากการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3. พิจารณาจัดสรรเงินหมุนเวียน เงินช่วยเหลือ หรือเงินอุดหนุนสำหรับการลงทุนและดำเนินงานในกิจการการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสามารถอนุรักษ์พลังงาน และแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงานได้ดีกว่าวิธีการเผาศพโดยเตาเผาศพ ตามมาตรา 25 (2) แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ว่าด้วยการบริหารกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2560

4. พิจารณาจัดสรรเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากการดำเนินกิจกรรมให้แก่องค์กรเอกชนที่ดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและได้ดำเนินกิจกรรมเข้าข่ายตามมาตรา 25 (3) (ก) - (จ) และมีหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขเป็นไปตามมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน ว่าด้วยการบริหารกองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2560 เนื่องจากการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเข้าข่ายเป็น

กิจกรรมทางด้านการอนุรักษ์พลังงาน หรือที่เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงาน ตลอดจนเป็นการพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน และการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจากการอนุรักษ์พลังงาน เป็นต้น

5. พิจารณาออกกฎกระทรวงกำหนดเครื่องจักรฯ เพื่อการอนุรักษ์พลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อใช้ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะตามมาตรา 23 (2) หรือ (3) แห่งพระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 เพื่อให้ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายเครื่องจักรฯ เพื่อการอนุรักษ์พลังงานที่มีประสิทธิภาพสูงในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีสิทธิขอรับเงินช่วยเหลือหรือเงินอุดหนุนจากกองทุนตามมาตรา 25 ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อจูงใจให้มีการดำเนินธุรกิจและเกิดการแข่งขันในภาคของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย

6. พิจารณาขึ้นทะเบียนโครงการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติเป็นโครงการ T-VER และรับรองปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ลดหรือกักเก็บได้จากโครงการ T-VER ดังกล่าว เพื่อสิทธิประโยชน์ในการทำกิจกรรมชดเชยคาร์บอน และสิทธิในการได้รับยกเว้นภาษีเงินได้กรณีบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลสำหรับกำไรสุทธิที่เกิดจากการขายคาร์บอนเครดิต เนื่องจากการจัดตั้ง พัฒนา และการบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติจัดเป็นโครงการที่เข้าข่ายเป็นโครงการประเภทการลด ดูดซับ และการกักเก็บก๊าซเรือนกระจกจากภาคป่าไม้และการเกษตร ตามข้อ 6 (13) ของระเบียบคณะกรรมการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการพิจารณาโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (T-VER) พ.ศ. 2566 เป็นต้น

7. พิจารณาส่งเสริมให้องค์กรหรือบุคคลภายนอกที่ดำเนินโครงการจัดตั้ง พัฒนา และบริหารจัดการสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ เข้าร่วมโครงการ T-VER กับกรมป่าไม้ โดยอาศัยระเบียบกรมป่าไม้ ว่าด้วยการแบ่งปันคาร์บอนเครดิตจากการปลูก บำรุง อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าไม้ พ.ศ. 2564 เนื่องจากการดำเนินโครงการดังกล่าวมีลักษณะที่สอดคล้องกับการปลูก บำรุง อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าไม้ เพื่อรักษาความสมดุลของระบบนิเวศตลอดจนเป็นการสนับสนุนการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทั้งนี้ เพื่อสิทธิประโยชน์ในการได้รับจัดสรรแบ่งปันปริมาณคาร์บอนเครดิตที่ได้จากการปลูก บำรุง อนุรักษ์ และฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าไม้

(4) มาตรการด้านภาษี

รัฐควรพิจารณานำมาตรการด้านภาษีมาปรับใช้เพื่อเป็นการจูงใจให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษอันเกิดจากการจัดการศพในรูปแบบเดิมหรือเพื่อเป็นการจูงใจให้ภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งมาตรการด้านภาษีที่รัฐควรนำมาพิจารณา ได้แก่ มาตรการดังต่อไปนี้

1. พิจารณาส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการตามมาตรา 94 และมาตรา 95 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งให้ความช่วยเหลือด้านอากรขาเข้าสำหรับการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งเครื่องจักรฯ ที่จำเป็นซึ่งไม่สามารถจัดหาได้ภายในราชอาณาจักร และการขอรับอนุญาตนำผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญชาวต่างประเทศเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ฯ โดยได้รับยกเว้นภาษีเงินได้ที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ควบคุมในราชอาณาจักร ทั้งนี้ คำขอรับการส่งเสริมและช่วยเหลือจากทางราชการตามมาตรา 94 นั้น ปัจจุบันยังไม่มีการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบแต่อย่างใด รัฐจึงควรออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และแบบเพื่อกำหนดให้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างชัดเจน

2. พิจารณากำหนดให้มีการลดอัตราอากรนำเข้าสำหรับเครื่องจักรฯ ที่ใช้ในการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีลักษณะที่ประหยัดพลังงานที่อยู่ในข่ายได้รับการลดอัตราอากรที่นำมาเสริมหรือทดแทน

เครื่องจักรเดิมหรือกระบวนการเดิม เพื่อให้ประหยัดพลังงาน ตาม (ก) 3) หรือมีลักษณะที่รักษาสิ่งแวดล้อมที่สามารถลดมลพิษที่ปล่อยออกจากกระบวนการผลิตหรือแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นๆ ตาม (ข) อีกทั้งได้นำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการประหยัดพลังงานหรือรักษาสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องตาม (ค) ทั้งนี้ ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง การลดอัตราอากรและยกเว้นอากรศุลกากรตามมาตรา 12 แห่งพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. 2530

3. พิจารณากำหนดให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศพทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นบริการที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยนำมาตรการด้านภาษีตามกฎหมายของสาธารณรัฐเกาหลีที่กำหนดให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการขายสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติ และธุรกิจการจัดการที่จัดทำโดยบุคคลที่ติดตั้ง จัดการ หรือสร้างสถานที่ฝังศพตามธรรมชาติของเอกชน จัดเป็นการบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ได้รับยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ทั้งนี้ ตามมาตรา 26 (1) ข้อ 5. ประกอบกับพระราชกฤษฎีกาบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยภาษีมูลค่าเพิ่ม มาตรา 35 ข้อ 7. มาพิจารณาและปรับใช้

บรรณานุกรม

หนังสือ
ภาษาไทย

อำนาจ วงศ์บัณฑิต, *กฎหมายสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 4, วิญญูชน 2562).

เว็บไซต์

ภาษาไทย

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 'โครงการ T-VER คืออะไร' (กลไกลดก๊าซเรือนกระจก) <https://ghgreduction.tgo.or.th/th/about-tver/t-ver.html> สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2567.

ภาษาต่างประเทศ

--'Alkaline Hydrolysis' (Cremation Association of North America (CANA)<https://www.cremationassociation.org/alkalinehydrolysis.html> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

--' Ash Scattering Facilities' (National Environment Agency) <https://www.nea.gov.sg/our-services/after-death/ash-scattering-facilities> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

--'Carbon Expenditures and Sequestration from Various Disposition Methods' (Green Burial Council) <https://www.greenburialcouncil.org/disposition-statistics-media.html> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

--'Green Burial Glossary' (Green Burial Council) <https://www.greenburialcouncil.org/green-burial-glossary.html> สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2566.

--'How does human composting reduce your carbon footprint?' (Recompose) <https://recompose.life/faqs/#recompose> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

--'How does human composting work?' (Recompose)<https://recompose.life/faqs#recompose>สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

--'National Forest Memorial Park' (Korea Forest Welfare Institute <https://fowi.or.kr/user/eng/operatingNationalForestWelfareFacilities.do> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

--'What are other names for human composting?' (Recompose) <https://recompose.life/faqs#recompose> สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2567.

--' What is Green Burial in Singapore context?' (greenburial.sg) <https://greenburial.sg/> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

--' Why Do People Choose Alkaline Hydrolysis?' (Cremation Association of North America (CANA)) <https://www.cremationassociation.org/alkalinehydrolysis.html> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

--' Why is human composting more eco-friendly than burial or cremation?' (Recompose)<https://recompose.life/faqs#recompose> สืบค้นเมื่อ 17 มีนาคม 2565.

Caitlyn Hauke, 'The Environmental Impact and Potential Human Health Effects of Cremation' (Green Burial Council) <https://www.greenburialcouncil.org/environmental_impact_cremation.html> สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2565.

Lee Byeong-hak, '[Reportage] New funeral culture taking hold in South Korea' (Hankyoreh, 15 April 2018) <https://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/840585.html> สืบค้นเมื่อ 11 พฤษภาคม 2566.

รายงาน คู่มือ หรือเอกสารที่ออกโดยหน่วยงานต่าง ๆ
ภาษาไทย

กรมควบคุมมลพิษ, หลักเกณฑ์การยกระดับมาตรฐานเตาเผาศพ <https://www.pcd.go.th/wp-content/uploads/2020/04/pcdnew-2020-04-16_08-15-29_421925.pdf>.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย, มาตรฐานสุสานและฌาปนสถาน 9 <https://www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/12/12.html>.

ภาษาต่างประเทศ

Ministry of Justice, Natural burial grounds Guidance for operators 2009 1 <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7f0113e5274a2e8ab498ed/natural-burial-grounds-guidance.pdf>.

Washington State Legislature, SENATE BILL REPORT ESSB 5001 2019 2 <https://lawfilesext.leg.wa.gov/biennium/2019-20/Pdf/Bill%20Reports/Senate/5001-S.E%20SBR%20HA%2019.pdf>.

อื่น ๆ
ภาษาต่างประเทศ

--' Garden of Peace at Choa Chu Kang Cemetery Complex' (National Environment Agency, 11 May 2021) <https://www.nea.gov.sg/media/news/news/index/nea-s-new-garden-of-peace-cck-will-provide-an-additional-option-for-management-of-cremated-human-remains-in-singapore> สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2566.

--'The resomation process explained' (United Kingdom Society of Celebrants (UKSOC), 1 February 2019) <https://www.uksoc.com/uksoc-blog-archives/funeral-resomation-celebrant/> สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2566.

Alan Maskin, 'Recompose | Seattle' (olsonkundig) <https://olsonkundig.com/projects/recompose-seattle/> สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566.

The Office of Forestry, ‘[In-depth] Korean People Who Prefer Cremation to Traditional Burial Increasing’ (The Korea Bizwire, 13 September 2014) <http://koreabizwire.com/feature-korean-people-who-prefer-cremation-to-traditional-burial-increasing/19065#google_vignette> สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2567.